

Quadragesimale Ambrosianvm Dvplex, In Dvos Tomos Divisum

In Hoc Opere Per Singulos Quadragesimæ dies habetur bina Concio cum Morali, iuxta Euangelia, quæ in Ecclesia Mediolanensi leguntur. Cvm Indicibus, Sacræ Scripturæ, Et Rerum notabilium, cum Summa Concionum & Thematum Euangeliorum. Accomodantvr Hæe Conciones Ad Vsvm Romanum pro Quadragesima & ...

Tomvs Primvs, Continens Conciones A Dominica Prima, Quæ Dicitvr In Capite, vsque ad quartam exclusiue, quæ dicitur de Caeco

Bellintani, Mattia

Coloniae Agrippinae, 1626

Fer. V. Intrate per angustam portam, quia lata porta est. &c. Matthæi 7.
13.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55873](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55873)

gitiose sunt nepharieque coniuncti. Num verbis quis poterit scelus hoc tam generale, tam cordibus hominum impressum, tam iniquis expressum actionibus, explorare, expugnare, exturbare? Concludam cum Salomone: *Cor iniqui inquirit mala; cor autem rectum inquirit scientiam.* Iniqui, ut suam sequantur prauitatem, nolunt intelligere, repellunt scientiam: Recti corde, scientiam inquirunt, ut discant benefacere. Ergo dilcite benefacere, & recedite à tabernaculis impiorum, ut Deus misereatur vestri, & reconcilietur vobis in tempore malo, & suorum vos faciat bonorum compotes in æternum. Amen.

FERIA V. DOMINICÆ DE CÆCO.

CONCIO PRIMA.

Intrate per angustam portam, quia lata porta est. *Mat. 7. 13.*

ARGUMENTVM.

Quomodo ista porta sit angusta & lata, conciliantur Scriptura que inuicem pugnare videntur. Viribus nostris non esse sidendum. Pugnandum cum vitiis. Difficultas non est ex parte Virtutis, nec Hominis, sed ex malo vsu. Gratia Dei omnia reddit facilia. Adducit eos in medium, qui latam viam cali esse dicunt, inuehit contra eos.

MIRVM videtur illud, quod hodie dicit Dominus in Evangelio, nempe quod via salutis sit difficilis, dum ait: *Quam angusta porta, & arcta via est, que ducit ad vitam: & pauci sunt qui inueniant eam?* Cum in sacris litteris, quæ verè sunt verbum Dei, via ista facilis prædicetur. Nam ut cætera loca taceam, etiam ipsiusmet Domini Iesu, Sapiens laudans ti-

morem Domini, qui profectò timor via est, quæ ad vitam peruenitur, dicente eodem Sapiente. *Timenti Dominum, bene erit in extremis.* Illi nedum facilitatem tribuit, verum etiam latitiam, gaudium, delectationem, & exultationem. Ait enim: *Timor Domini gloria, & gloriatio, & latitia, & corona exultationis. Timor Domini delectabit cor, & dabit latitiam, & gaudium, & longitudinem dierum.* Quæ verborum inculcatio exprimentium gaudium illud, ostendit, non perfunctorium illud esse aut leue; sed solidum, & magnum: & eò magis, quod addit, ab eo deriuari etiam longam vitam, & longitudinem dierum. Quò declaratur, iustum diu viuere, semperque feliciter. Si ergò longà vià eademque felici fruitur iustus, timens Deum, illique bene erit in extremis, vitam illam claudens sine felicissimo æternæ vitæ; quomodo verum est, angustà esse portam, arctamque viam ducentem ad ipsam vitam æternam! Non enim angustia illa portæ atque viæ, aliud sonare videtur, quàm difficultatem maximam virtutis, quæ saluamur. Hoc profectò non videtur a nobis negligendum, tum ut rectum ac solidum sentium habeamus Scripturarum, tum ut in facto salutis nostræ simus eruditi atque prudentes. Attendamus igitur, verbaque Domini profundè consideremus.

De muliere sic statuit Salomon sapientissimus: *Sapiens mulier adificat domum suam; insipiens extructam, quoque manibus destruet.* Per mulierem, nostra infirmitatè atque imbecillitatem designari, cuique apertum est, eò quod mulier debilis sit & infirma. Vbi autem defunt vires, ibi arte in primis opus est, studio, ac diligentia. Ità enim Iacob se gessit cum Laban, volens ab eo recedere, & cum Esau illi occurrente armatâ manu. Nam vbi se viribus vidit illis inferiorem, prudentia ac studio se muniuit; liberab illo egrediens, & securus cum isto congregiis. Ita mulier quauis mollis sit, viribusque deficiens, si sapientia nitatur, ædificat domum suam, erigens illam, dirigens, statuens, augens, atque amplificans. *Melior est enim (inquit Salomon) sapientia quam vires; & vir prudens, quam fortis.* Vbi è contra vires sine sapientia, aut euanescent aut

aut in deterius cedunt. Vndè Baruch Propheta: Ibi fuerunt gigantes nominati illi, qui ab initio fuerunt statura magna, scientes bellum: & quoniam non habuerunt sapientiam, interierunt propter suam insipientiam. Infirmus itaque, si sapiens sit, praeualet forti, & manum suam mittit ad fortia, & quæ sibi vtilia sunt operatur. Nam si insipiens sit, defectu virium, ad destructionem fit potens. Nostrum igitur est, qui debilitatem nostram causamur, toto corde sapientiam amplecti, illique totis viribus adherere.

3 Quod ut faciamus, ita vires nostras metiri congruum est, ut sciamus, si possumus cum decem millibus occurrere ei, qui cum viginti millibus venit ad nos. Doctrina

Luc. 14. 31. Domini est dicentis: Quis Rex iturus committere bellum aduersus alium Regem, non sedens prius cogitat, si possit cum decem millibus occurrere ei, qui cum viginti millibus venit ad se? Alioquin adhuc illo longè agente, legationem mittens, rogat ea, quæ pacis sunt. Bellum proculdubio nobis est, cum vitiis, eorumque promotoribus, malignis spiritibus, qui potentes

2. Pet. 2. 11. sunt, ut ait Petrus; de quorum principe scriptum est: *Non est potestas super terram, Iob. 41. 2. 4. qua comparetur ei.* Vndè & fortis armatus, Luc. 11. 21. vocatur a Domino. Idè Apostolus: *Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem,* (id est inimici nostri non sunt, velut caro infirma & sanguis fluens,) *sed aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores.* Sapientes igitur nos esse conuenit; ut probe intelligamus, si nobis

1. Pet. 5. 8. vires suppetunt ad pugandum contra hostem; qui tanquam leo rugiens, circuit quaerens, quem deuoret.

4 Est quidem manifestum, nos quicquam nostris viribus non valere: *Nè diceres* (inquit) *in corde tuo: Fortitudo mea, & robur manus meae, hac mihi omnia praestiterunt:*

Deut. 4. 37. Et rursus: *Eduxitque te, procedens in virtute sua magna, ex Aegypto, ut deleret Nationes maximas & fortiores te, in introitu tuo.* Nihil igitur possumus in nobis, & à

Ioan. 15. 5. nobis: *Nam sine me nihil* (inquit) *potestis facere.* At cum Paulo nobis dicendum:

Phil. 4. 13. *Omnia possum in eo, qui me confortat.* In il-

lo igitur duntaxat sperandum est; atque ideo non timendum. Quis enim illius fortitudini resistere possit? Propterea lex: *Si exieris ad bellum contra hostes tuos, & videris equitatus, & currus, & maiorem, quam tu habeas, aduersarii exercitus multitudinem, non timebis eos: quia Dominus Deus tuus tecum est.* Appropinquante autem iam praelio stabit sacerdos ante aciem, & sic loquetur ad populum. Audi Israël. Vos hodie contra inimicos vestros pugnam committitis, non pertimescat cor vestrum; nolite metuere; nolite cedere, nec formidetis eos: quia Dominus Deus vester in medio vestri est, & pro vobis contra aduersarios dimicabit, ut eruat vos de periculo.

Veruntamen, sic communiter adiutorium nostrum est in nomine Domini, ut nos tamen armati contra hostes procedere debeamus, vires nostras exercentes, & animos adhibentes, totosque nosmetipsos ad opus applicantes. Semel quidem dixit Moyses ad populum: *Dominus pugnat pro nobis, & vos tacebitis.* Nam solummodo spectante populo nihilque faciente, Dominus quasi vir pugnatur, currus Pharaonis & exercitus eius proiecit in mare. Respicens enim Dominus super castra Aegyptiorum, per columnam ignis & nubis, interfecit exercitum eorum, & subuertit rotas curruum, ferebanturque in profundum. Dixerunt ergo Aegyptij: *Fugiamus Israël:* Dominus enim pugnat pro eis contra nos. Attamen non semper sic, verum & ipsos homines, seruos suos, voluit Deus per seipos pugnare, ut manifestum est in primo hostium occurfu, quem populus habuit post transitum maris rubri. Venit quippè Amalec, & pugnavit contra Israël in Raphidim: sed fugauit Iosue Amalec, & populum eius in ore gladij, sic tamen victoriam retulit, ut ipso dimicante, Moyses eleuatis manibus Deum deprecaretur, ut verè manus Domini pugnaret, & vinceret. Vndè Moyses intulit. *Manus solius Domini, & bellum Domini erit contra Amalec.* Vires quidem nostras adhibere debemus, scientes tamen, quod Deus est, qui dat nobis victoriam. Hinc Melchisedech ad

Gen 14. 20 ad Abraham: *Benedixit Deus excelsus, quo protegente hostes in manibus tuis sunt.*

6 Qua in pugna in scripturis docemur, non eadem ratione nobis semper cum aduersariis dimicandum. Pugnaturus quippe Iosue contra oppidum Hai, dixerunt exploratores. Non ascendat omnis populus; sed duo, vel tria millia virorum pergant, & deleant Ciuitatem. Quare omnis populus frustra vexabitur contra hostes paucissimos: Qui dum sic confidentes ascendunt, mox fugati sunt. Ait enim ibi Scriptura. Ascenderunt ergo tria millia pugnatoru, qui statim terga vertentes, perculli sunt a viris vrbis Hai, & corruerunt ex eis triginta & sex homines. Esto, hoc euenerit propter peccatum Achan furantis de anathemate Ienico. Vnde Dominus: Non poterit Israel stare ante hostes suos, eosque fugiet, quia pollutus est anathemate. Cur purgata hac pollutione per mortem Achan, necesse fuit totum populum ascendere contra Hai? Dixit enim Dominus Iosue. Tolle tecum omnem multitudinem pugnatorum, & confurgens ascende in oppidum Hai. Vult Deus modum multitudinis, modum parua manu nos bella gerere. Exemplum habemus expressum in Gedeone, cui pugnatum contra Madian dixit Dominus. Multus tecum est populus, nec tradetur Madian in manus eius; ne gloriatur contra me Israel, & dicat: *Meis viribus liberatus sum.* Et reuersi sunt ex populo viginti duo millia virorum; & tantum decem millia remanserunt. Dixitque Dominus ad Gedeon: Adhuc populus multus est. Ac deinde: In trecentis viris, qui lamberunt aquas, liberabo vos, & tradam in manu tua Madian; omnis autem reliqua multitudo reuertatur in locum suum. Manifesta est ratio, cur paucos voluit: Ne (inquit) gloriatur contra me Israel, & dicat, *Meis viribus liberatus sum.* Contra Hai iam humiliatus erat populus, ne siceret suis viribus; ideo omnis ascendit pugnatorum multitudo. Ergo ex utroque facto docemur, neruos quidem nostros omnes tendere debere, totaque pugnare fortitudine, scientes tamen bellum esse Domini, atque dicentes: *In te inimicos nostros ventitabimus cornus;*

Tom. II. Bellintani.

Et in nomine tuo spernemus insurgentes in nobis. Non enim in arcu meo sperabo, & gladius meus non saluabit me. Nam & manus tua gentes disperdidit, & plantasti eos (nempe Patres) affixisti populos, & expulisti eos. Nec enim in gladio suo possederunt terram, & brachium eorum non saluauit eos. Sed dextera tua & brachium tuum, & illuminatio vultus tui, quoniam complacisti in eis. Scimus tamen eos, ut terram possiderent, illos plurimum oportuisse pugnare. Pugnandum ergo nobis, sed ita, ut soli Deo sit honor & gloria. Idem enim & primam ciuitatem, nempe Ienico, ceperunt, tubis potius insonantes, quam armis irruentes. In secunda, que fuit Hai, experti sunt, quam nulla essent eorum vires, si non adesset illis Dominus, ut sic edocui intelligerent, quod homo vanitati similis factus est, & quod Domini est salus, & super populum suum protectio sua.

Huc faciunt ista omnia, ut sciamus, potius belli, quam perpetuum nobis est cum aduersariis nostris, quantum sit; ut sciamus iridem, quibus sit nobis viribus dimicandum. Nam supradictis consideratis, intelligemus facilitatem, aut difficultatem virtutis ex nobis pendere potius, quam ex re ipsa. Facillima reputata fuit pugna contra Hai, quod hostes essent paucissimi: at exitus eius sumam difficultatem probauit experimento. Sed vnde hoc? quia propter peccatum populi Deus ab eo recesserat. Non ero (inquit) ultra vobiscum, donec conteratis eum, qui huius sceleris reus est. Difficillima est contra videbatur pugna contra Madian ob multitudinem hostium. Madian (inquit Scriptura) & Amalec, & omnes orientales populi fusi iacebant in valle, ut locustaru multitudo: cameli quoque innumerabiles erant, sicut arena, que iacet in littore maris. At facillime omnes superati sunt. Cur vero? Audi Gedeonem ad Dominum: *Obsecro mi Domine, in quo liberabo Israel? Ecce familia mea minima est in Manasse. Et ego minimus in domo patris mei.* Dixitque illi Dominus: *Ego ero tecum, & percutes Madian quasi virum unum.* Ergo difficultatem facit absentia Domini, presentia facilitatem; quidquid sit ex parte rei, siue arduum sit opus, aut leue.

8 Rem igitur ipsam plenius expendamus, atque diligentius excutiamus. Principio supponentes, quod ex pugna orta est difficultas, nam antè pugnam nullius negotij erat negotium. Hanc autem facilitatem probamus, tum ex parte ipsius virtutis, tum ex parte operantis atque studiosi. Virtus quidem secundum se facilis est, quia est secundum naturam conditam. Virtus enim virtus rebus omnibus ad id, & secundum id, quod illis ex natura eorum convenit. Creatura namque omnes sic creatæ sunt, ut ad Deum dirigantur, qui est omnium finis ultimus, sicut & primus auctor. Nam Deum prædicant omnia; Deo obsequuntur uniuersa. In Deum cuncta recurrunt, sicut ad locum, unde exeunt, reuertunt flumina; & idem

Ecclesi. 1. 7.

Ecclesi. 1. 6.

Gen. 6. 3. 2.

Gen. 4. 2.

Gen. 13. 2.

Gen. 41. 5. 4.

Exod. 12.

35. & 35. 5.

Iudic. 6. 24.

Equent.

Exod. 24.

13. & 19.

Ezech. 4. 4.

Dan. 9. 3.

Colos. 1. 24.

Ios. 3. 16.

Sol oritur, qui occidit, & in circulos suos reuertitur. Ita virtus facit, ut assumantur omnia in obsequium Christi; ut illi obtemperemus; ut illi seruiamus; ut illum magnificemus. Sic Arcam fabricauit Noë: sic grex Abel pascebat: sic Abraham diuinis utebatur, ut illarum dator Deus agnosceretur & coleretur. Sic Ioseph habuit se prudenter in Ægypto in victualium dispositione, ut sic fieret diuina prouidentia gentibus illis manifesta. Sic quæ transportata à populo sunt ex Ægypto, ad ædificationem domus Domini subseruierunt, in qua Deus ipse coleretur. Sic virtutis usus facit, ut ne dum externa, verum & nos ipsos ordinemus ad Deum, faciētes quæ præcipit. Sicut Gedeon, qui destruxit aram Baal, qui adificauit altare Domino, & obrulit sacrificiū, qui populum conuocauit, qui dimisit, qui descendit in castra Madian, & uniuersa fecit, quæ illi iussa fuerunt. Hinc Moyses ascendit in montem, iacuit coram Domino, deprecans iugiter quadraginta diebus & noctibus, non manducans neque bibens. Sic Ezechiel stetit, iacens nunc in vno latere nunc in alio: sic Daniel ieiunauit. Sic fecit Paulus, qui dicit: *Adimpleo ea, quæ desunt passionum Christi, in carne mea, pro corpore eius, quod est Ecclesia*. Hæc quidem, quatenus virtutes sunt, atque adeo secundum rationem, quia & secundum naturam hominis, facilia sunt: Sicut facilis est descensus aquarum. Sed reuocare gradū, sicut quan-

do Iordanis conuersus est retrorsum, cum alienum sit à natura aque liquoris, non est in potestate hominū. Nam si fluant aquæ, hoc quia naturale est illis, id est sit sine labore. Ut autem stent solidè pro muro, viamque præbeant aridam, in cendentibus per medium earum, hoc solius diuinæ potestatis, quod propterea fit per virgam virtutis suæ. Neque enim minus secundum naturam hominis est amare Deum, diligere proximum, custodire seipsum, quam secundum naturam cælorum circuire terram, secundum naturam terræ germinare, aliorumque elementa loca propria tæri: unde fit ut aer in aquis inclusus per se semper superiora petat, nec nisi violenter subtus, decursus aquarum retineatur.

Quod ex eo testatum est, videlicet quia lex Domini sic naturalis est hominibus, ut ipsi sibi sint lex: eorum natura, quæ rationalis est, distat eadem prorsus, quæ scripta sunt in lege Domini. Unde & virtus nihil est aliud, quam viuere secundum rationem: At contra rationem agere, est vim sibi inferre, quod nisi libertate vteremur, facere non possemus, sicut quæ libertatis exortes sunt res omnes, prorsus ex se facere non possunt. Ex quo illud est, quod quando sol & luna steterunt ad præceptum Iosue ducis Israël, Scriptura non dicit, quod astra illa, & luminaria obediuerunt homini. Sed ita loquitur: *Non fuit antea, & postea iam longæ dies, obediēte Domino voci hominis. Nisi enim Dominus cohibuisset eorum cursum, stare per se non potuissent. Quapropter, quamuis sic iussit Iosue: Sol, contra Gabaon, & Luna, contra Vallem Aiala.* Scriptum est tamen quod Domino sic tunc locutus. Tunc locutus est Iosue Domino in die, qua tradidit Amorrhæum in conspectu filiorum Israël, dixitque coram eis: *Sol, nē mouearis. Nam si Deus non audisset vocem eius, non poterat sol sistere gradum suum. At homo quia liber est, potest & à dextris & à sinistris incedere; potest procedere; potest & retrocedere; potest & secundum naturam, & contra naturam agere; potest facilia, potest & difficilia perpetrare: & ita virtutem colere, quæ secundum rationem est & naturam, & idem*

& ideo facilis est, Virtutem pariter respue-
re, quod veluti est contra naturam, res est
difficilis & ardua, repugnante natura libe-
ræ voluntati.

10 Hinc sequitur, quod ex parte hominis
operantis, facile similiter sit, secundum vir-
tutem operari. Habet quidem homo, &
naturam institutam, & corruptionem illi
superinductam, qua caro facta est nedum

108.8.7. infirma, sed & rebellis. Vnde *Sapientia car-
nâ inimica est Deo. legi enim Dei non est, ubi-
iacta, nec enim potest.* Duo hæc sibi inuicem
aduersantur, natura cõdita, corruptio vo-
lita. Illa est substantia in se subsistens, hæc
est accidens quoddam superfedens. Sub-
stantia nũ perdidit virtutem propriam, que
illi competit ex natura sua, sicut calor cõ-
petit igni: quæ virtus naturalis fons est
naturalium operationum. Habet ergo natu-
ra nostra etiam pronitatem ad bonum,
secundum naturam suam propriam; quæ
pronitas cum sit ex natura, stante natura i-
psa, omnino auferrî non potest. Verũ qui-
dem est, quod corruptio superinducta, in-
firmiorem reddit naturam & potestatem
eius, simulq; rectam pronitatem sed pro-

109.7.2. fus non aufert. Vnde concertatio perpe-
tua est in nobis, lege membrorum repu-
gnante legi mentis, ita, vt non quæcum-
que volumus, illa faciamus. At certum est,
plus posse quod substantiale est, quã quod
accidentale; plus quod fecit Deus, quam
quod homo; plus quod à Deo creatore in-
stitutum est, quam quod est à deceptore
introducendum. Vbi autem maior est fa-
cultas, ibi proculdubio facilitas est maiori;
facilitas enim quædam est expedita fa-
cultas.

11 *Sit maledicta terra, germinet spinas, &
tribulos;* hoc certè accidentale est, quod sub-
stantiam non delet, quod facile potest im-
pediri: ideo adhibita cultura terra dabit
fructum suum: neque enim agricola opere
suo dat terræ virtutem germinandi, sed auf-
fert impedimẽta. Retinet quippe terra vim
illam, quæ sibi in principio collata fuit per
verbum Domini, iubentis atque instituc-
tis: *Germinet terra herbam viuentẽ, li-
que pomiferum.* Vis itaque ista naturæ illis
terre à Deo collata præpotens est, superat

que contrariam dispositionem per pecca-
tum inductam. Esto ergò, quod in sudore
vultus vefci nostro pane necessarium sit,
præualet tamen facilitas difficultati. Itaq;
si naturam hominis instituti respicias, fa-
cilissima est virtus; si naturam corruptã, fa-
temur difficultatem obortã ex culpa: sed
supponimus adhuc difficultati facilitatẽ.
Et hoc si rem ipsam secundum se abstractè
consideremus, non attenda aut offensione
Dei aut feruitute diaboli, qua homo velut
tonsis capillis cæcus factus, molam circũ-
ducit Phillistinorum, hostibusque infelix
opem dat.

Si enim hæc adiciamus, aliud quoque
adiiciendum est, quo Samson interitum
creet inimicorum suorum. Hæc est autem
gratia Dei. Paulus præmissa illa pugna, de
qua dicit: *Non quod volo bonum, hoc facio,
sed quod nolo malum, hoc ago.* Subdit: *In-
felix ego homo, quis me liberabit de corpora
mortis huius? Gratia Dei per Iesum Christũ
Dominum nostrum.* Pugna quidem illa or-
tum habet ex carne corrupta, quam Pau-
lus vocat corpus mortis, siue corpus mor-
tuum: nam rebellio carnis, & repugna-
tia illius contra mentem, pertinet ad mor-
tem illam, de qua dictum fuit: *In qua ho-
ra comederis, morte morieris.* Pugnant er-
gò caro & Spiritus, id est rebellio, cum
natura instituta: sed hæc pugna perficitur
per iustificationem spiritus, qui reprimat
& deprimat resistentem carnem. Vnde A-
postolus: *Corpus quidem mortuum est pro-*

pter peccatum: Spiritus autem vivit pro-
pter iustificationem. Vbi quod dicit, pro-
pter peccatum, potest quidẽ intelligi pro-
pter verum peccatum, siue originale no-
strum siue actuale Protoplasti: nam inde
profecta est talis rebellio. Sed rectius fortè
intelligitur propter fomitem, qui etiam
dicitur peccatum, vt docet Ecclesia, quan-
do ex peccato est, & ad peccatum prouo-
cat. Et sit sensus, quod corpus ita sit mor-
tuũ, vt ad peccatũ inclinẽt: quod est mors
animæ, hoc habet ex fomite peccati, & ex
carnis corruptione, pœna videlicet nobis
infecta à diuina iustitia. Nam mors ipsa
corporis, de qua loquitur Apostolus, cor-
ruptio est carnis, qua prona est ad malũ ab

Gen. 3. 19.

Judic. 15.
9.

12
29.

Rom. 7. 9.

Gen. 21. 8.

Rom. 8. 10.

Conc. Trid.
sess. 5. in de-
creto de pec-
cato origi-
nali.

adoleſcentia ſua, mox videlicet, vt incepit habere diſcretionem boni & mali. Tunc ergo legitime certamus, quando concupiſcente carne aduerſus ſpiritum, ſpiritus ipſe viuens propter iuſtificationem, concupiſcit atque decertat aduerſus repugnantem carnem, quam pugnam ſi ſequatur victoria, vt ſpiritus rebellatē debellet carnem, tunc pro tanto liberamur a corpore iſto mortuo. Quæ liberatio plena tunc eſt, quando abſorpta fuerit mors in victoria. Nouiſſima quidem deſtruetur inimica mors: *Oportet enim corruptibile hoc, induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem.* Sicut enim mortui reſurgunt incorrupti, adeo vt non amplius diſſoluantur; ita etiam vt nõ præterea ad peccatum tendant; adeo quod non vltra habitet peccatum in carne noſtra, ſed ſimus viuentes in carne, quemadmodum & in ſpiritu, & gratia Dei regnet in perpetuum.

13 Gratia itaque Domini noſtri Ieſu Chriſti, quæ nos induit arma lucis, fortes reddit in bello ad pugnandum cum antiquo ſerpente: adeo vt non pedeſtris ſit exercitus noſter, laborans videlicet & in pugna do & in ambulando, ſed equeſtris, vt paruo negotio pugnet, & vincat. Vidit quippe *Apoc. 19. 11* Ioannes equum album, & qui ſedebat ſuper eum, vocabatur Fidelis & Verax, & cum iuſtitia iudicat & pugnat, & exercitus, qui ſunt in cælo, ſequebantur eum in equis albis, veſtiti biſſino albo, & mundo. Biſſinum enim iuſtificationes ſunt ſanctorum. Et ſubiicit partam victoriam de beſtia, & *1. Ioan. 5. 3* regibus, & gentibus. Gratia ergo maximã *Mat. 11. 30* addit facilitatem, ſuperantem contraria omnia, propter quam præcepta Dei grauiã non ſunt; ſed iugum eius ſuaue eſt, & onus eius leue. In Elia manifeſtum eſt, quam ſit potens gratia Dei: nam illa indutus fecit mirabilia, de quibus Sapiens: *Verbo Domini continuit cælum, & deiecit à ſe ignem ter.* Sic amplificatus eſt Elias in mirabilibus ſuis. Qui ſuſtulit mortuum ab inferis, de ſorte mortis. Qui deieciſti Reges ad perniciem, & confregiſti facile potentiam iſtorum; & glorioſo delecto ſuo. Planum eſt, quomodo oratione ſua continuit cælum, nõ plueret; & ruriſus orans, pluuiam impetrauit. Quomodo ad vocem eius deſcendit ignis de cælo, & deuorauit quinquagenarium principem, & quinquaginta ſuos ſemel atque iterum. Quomodo Prophetas Baal coniunctos de falſa religione interfecerit. Quomodo Achab Regem ſuperauerit. Ruriſuſque Ochozia Regi iacenti in lecto mortem prædixerit. At tandem ſibi ipſi relictus, auditis miniſteribus ob necem Prophetarum Baal, timuit, & ſurgens abiit quocunq; eum ferebat voluntas. Vnde ad Deum dixit. *Prophetas tuos occiderunt, & relictus ſum ego ſolus, & querunt animam meam, vt auferant eam.* Ecce qui aucter occurrit Regi Achab, qui colligit quadringentos Prophetas Baal ad necem, nunc ad vocem vnus foeminae timens fugit, veluti alter Petrus. Quitamen poſtea confortatus gratia Dei, viriliter ſe obtulit Regi Ochoziae, nec timuit illum obiurgare, mortemque predicere. Facile ergo confregit potentiam Regum, quia manus Domini erat cum illo. Adſit ergo virtus Spiritus Sancti, & erunt praua indrecta, & aſpera in vias planas. Sic animatus eſt Zorobabel ad edificandam domum Domini per Zachariam Prophetam, qui dixit illi: *Non in exercitu, nec in robore, ſed in ſpiritu meo, dixit Dominus exercituum. Quis tu mons magne coram Zorobabel in planum? Sini montes altiſſimi ad impediendum iter noſtrum; ſi Dominus ſit ductor noſter, complanabitur via; omnis mons & collis humiliabitur. Et hoc erit alia recta via, ita vt ſulti non errent per eam. Non erit ibi leo, & mala beſtia non aſcendat per eam, nec inueniatur ibi.*

Prædictiones iſte quid prætendunt aliud, niſi facilitatem in via Domini, omnibus amotis impedimentis virtutis. Quod facit quod idem Propheta prædicit: *Habitabit lupus cum agno, & pardus cum hædo accubabit: vitulus & leo, & oues ſimul morabuntur, & puer paruulus minabit eos. Vitulus, & vrsus paſcentur: ſimul requieſcent catulicorum: & leo quaſi bos comedet paleas. Et deſtabitur infans ab ubero ſuper ſoramire aſpidis: & in cauerna regum, qui ab lactu ſuo ſuſcit, manum ſuam mittet. Non nocebunt, & non occident in vniuerſo monte*

1. Cor. 15:
54.

26.

33.

13

Apoc. 19. 11

Apoc. 19. 8.

1. Ioan. 5. 3

Mat. 11. 30

Ec. 48 3.

3 Reg. 17.

Et 18.

monte sancto meo, quia repleta est terra scientia Domini, sicut aqua maris operientes: Hæc scientia Domini porissimum est gratia eius: de qua à mandatis tuis intellexi Nam obedire mandatis, dat verum ac bonum intellectum. Vbi autem scientia ista est, quæ difficultatem parabant veluti malæ bestia, conuenient cum virtute, vt etiam tenelli puelli non exhorreant virtutis arduitatem; quinimò & in ea delectentur.

Hæc verò alia est ratio facilitatis, nempe delectatio in bono opere, de qua mox Prophetam audiuius. Er delectabitur infans ab Vbere, nempe ab lactatus, super foramine aspidis. Nomine quippe harum bestiarum sicut intelligi possunt homines, qui fidei prius aduerfabantur, postmodum verè fidei facti sunt obtemperantes, agni redditi ex lupis: ita non absurdè intelligimus impedimenta, quæ virtuti difficultatem ingerebant, quæ bestia non præterea fluestres sunt, sed domestica, ita vt cum his pascamur, & in his voluptatem hauriamus. Idè enim de pascuis, & de pastura mentio facta est. Vitulus, & vitulus pascetur, & leo quasi bos comederit paleas. Delectatio autem quantum alleuet onus, quantum planitiem, facilitatem & suauitatem præbeat virtuti, persuasissimum est omnibus, vt non tædeat sanctè viuere, sed libenter, lætanter pergamus viam veritatis & sanctitatis. Hinc Psalmus: *Hæreditate acquisisti testimonia tua in æternū; quia exultatio cordis mei sunt.* Acquirere seu possidere (quod idem est apud Hebræos) hæreditatem, est perpetuò retinere; sicut per legem hæreditas perpetuò reuertebatur ad pristinos dominos. Quare verò sic perpetuo est acquisitio testimoniorū Domini, ac præceptorum eius? quia (inquit) exultatio cordis mei sunt: quia, videlicet, mente condelector legi Dei.

De sapientia enim scriptum est: *Lucunditatem, & exultationem thesaurizabit super eum;* nempe qui illam apprehenderit. O quam suavis est spiritus sapientiæ atque virtutis? O quantum gaudium est illud, in quod intrat etiam nunc, qui fideliter negotiatur in talentis Domini? O foelix,

quem faciunt multiplicata talenta verè studiosum, verè sanctum! Hi nouerunt, *Psal. 33. 9.* quam suavis sit Dominus; quam bonus *Psal. 124. 4.* his, qui recto sunt corde; & quòd meliora sunt vbera eius vino. Quid enim est aliud *Cant. 1. 2.* virtutem colere, quam Deo propinquare? Hinc Iacobus; *Appropinquate Deo. & Iac. 4. 8.* *appropinquabit vobis.* Hinc & conqueritur Christus per Isaiam: *Appropinquat populus iste ore suo, & labiis suis glorificat me; cor autè eius longè est à me* Idcirco Christus ad se inuitat homines. Certum est autem, quòd in perfecta vnione cum Deo, stat summa fœlicitas. Adimplet enim læticia cum vultu suo. Qui ergò in via ad eum *Psal. 35. 11.* accedit, profectò illuminatur, vt eū videat secundum mensuram fidei, atq; illi coniungatur. *Accedite (inquit) ad eum, & illuminamini, & facies vestrae non confundentur.* Quid est non confundentur, nisi gloria-buntur, & gaudebunt? Quia quantò quis cum Deo coniungitur, tantò magis videt voluptatem Domini, eaq; perfruitur. Ergò virtus delectabilis est, ac sapida. Hinc *Iob. 6. 3.* Christus: *Qui venit ad me, non esuriet.* Hinc *Matth. 11. 28.* & inuitat: *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos.* *3. Reg. 19. 8.* Hic est panis, quo confortatus Elias peruenit vsq; ad montem Dei, vbi eo munere donatus est, quo cælestis figuratur gloria. Repleri igitur fructu isto libenter viam *Isa. 35. 6.* mandatorum curimus, hoc enim fit, vt saliat sicut ceruus olaudus.

Hæc quidem vera sunt; quidquid murmuret caro; quidquid obstrepat mundus; quidquid aliter sapientes dogmatizent. Neque his aduersantur alia scripturarum loca, quæ videntur tertere pigros, labore, famem, sitim, persecutiones, ac difficultatitina obuiantes. Concinunt omnia. Et verum est, quòd clara est, & quæ nunquam marcescit sapientia, & facile videtur ab his, qui diligunt illam. Qui de luce vigilauerit ad illam, non laborabit, assidentem illam foribus suis inueniet. Esto, sit labor aliquis in vigilando diluculo studio quippe aliquid adhibendum est; sed si diligas, nullum est negotium. Fortis enim est vt mors dilectio, superans difficultates omnes, asperum planans iter, & reflexos di-

17.
Exhortatio.

Cant. 8. 6.

Ecl. 6. 19. rigens calles. Hinc Sapiens. Quasi is, qui arat, & qui seminat: accede ad eam, & sustine bonos fructus illius. In opere enim ipsius exiguum laborabis, & cito edes de generationibus illius. Si aspera est, si ardua, hoc est ex negligentia hominum, ex pigritia mandatorum. Quid non graue est pigris? Audi Salomonem. *Abseudit piger manū sub ascella sua, & laborat si ad os suū eam conuerterit.* Hoc nunquid non verum est, in omni negotio, quando & ad os suū, vt comedat, manus adhibendo, se n. mirū *Psal. 9. 21.* laboraturum piger arbitrat? Quid mirū si in opere mandatorum pigri sibi laborem fingunt? Bene scriptum est. Dicit piger, *Leo est foris, in medio platearum occidendus sum.* Dicit piger: *Leo est in via, & leena in itineribus. Sicut ostium vertitur in cardine suo, ita piger in leuulo suo.*

18. Applicate ista ad negotium salutis, & videbitis totam difficultatem ex hominū pigritia proficisci. Quid non graue illi, cui plumarum mollities molesta est, vt diu nō possit in vno iacere latere; sed recree illud in aliud se vertendo. Num pluma per se sua offendit asperitate? An potius pigro molesta sunt omnia: noxia cuncta, aspera etiam mollia? & leuia grauia? & amara dulcia? Ita est profectō. Fingit ipse sibi molestias, fastidia, labores, offensiones. Quis tibi, o piger, renuntiauit in via esse leonem, leenam in itineribus, vt periculofum sit iter? Ipse tibi hoc persuades; tu tibi ingeris fastidatē; effingis laborem fallum: nē domum ex eas, nē cubiculum dēferas, ne relinquo lectulum tuum, vt inertia vaces. Verum nec tibi requiem inuenit caro tua, vertenda tibi sunt membra, quæ etiam plumarum fastidiunt lenitatem. Sic, sic operatur pigritia, socordia, inertia in mentes hominum: vt in amarum dulce ponant; vt mandata leuia, grauia arbitrentur. Sed mirum est, quomodo ista falsa imaginatio verum aderat; & quod per se non esset, falso iudicio verè existat. Diximus, & verum est, quod qui Deo coniungitur, dignus est, qui eius dulcedinem valeat prægustare. Si sic est: Qui elongantur ab eo, huiusce voluptatis profectō expertes sunt. At pigritia elongat,

dum fingit laborem in præcepto quo labore deterrita, nō mittit manum ad aratum, & non apprehendit disciplinā, sed a Deo recedit cor eius. Dum ergo falsa imaginatio laborem opinatur, verè labore operatur, & perditionē quia scriptum est: *Qui elongant se a Deo, peribunt; perdisisti omnes, qui fornicauerunt abs te. Mihi autem adhaerere Deo bonum est.* Ergo pigritiam excutiamus; & somno cingilemus inertiam conculcemus. Et ecce omnia leuia sunt, Et ponit Deus pedes nostros tanquam ceruorum, & cursor leuis explicans vias suas, ad bratium tendit superne vocatonis expeditissime.

SECUNDA PARS.

Quod eadem res possit diuersas, quin 19. & aduersas admittere conditiones & proprietates, ad eadē actio sit & amplectenda & repellenda, si sub variis respectibus consideretur, Salomon demonstrauit, qui vno & eodem contextu sic docet, & monet, & iubet: *Ne respondens stulto iuxta stultitiam suam, ne efficiaris ei similis. Responde stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens esse videatur.* Nō itaq; repugnat, præcepta Domini esse grauia, & leuia, ardua, & latam viam vitæ; & quod sit dulcis, & amara, potio salutaris. Propterea sanctus Apostolus attendens quod, qui Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitis & concupiscentiis; & quod omnes, qui volunt pie viuere in Christo lesu, persecutiones patientur; & quod per multas tribulationes oportet nos introire in Regnum Dei: miserabilem quidem vitam allerit esse fidelium, si steter in hac vita tantum, & extra illam nihil præterea expectemus. Idcirco statuit: *Si in hac vita tantum in Christo sperantes sumus, miserabiles sumus omnibus hominibus.* At si miserabiles sumus præ cæteris omnibus hominibus, qua ratione poterimus obtinere dicenti: *Gaudere in Domino semper iterum dico gaudete?* Quomodo Ecclesia fundatur exultatione vniuersa tenet? Vbi est promissio illa Domini: *Perite, & accipite, ut gaudium vestrum sit plenum?* Iterū videbo vos,

22. *Et vos, & gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis* Bene igitur Apostolus non simpliciter nobis miseriam pronunciat, sed cum hac conditione. Si in hac vita tantum sperantes sumus. Spes à laboribus auertit sensum, ad mercedē dirigit oculum; vt pposito sibi gaudio suffineat cruce. Ided simul Apostolus hæc duo coniunxit: *spe gaudentes in tribulatione patientes*. Spes aut̄ dum animum erigit, ad Deum eleuat; & iam non modica felicitate potitur, cuius asperione & condimento, amara queq; repleat dulcedine.

20. Obserua, quòd in promissione terræ facta Patriarchis frequenter inuenies illam iam datam pronuntiam. Audi promissionem primam: *Semini tuo dabo terrā hanc*. Audi secundam: *Omniem terram quā conspicias, tibi dabo, & semini tuo, vsque ad sempiternum* Audi tertiam, factam videlicet Isaac: *Tibi, & semini tuo dabo vniuersas regiones has, complens iuramentum, quod spondi Abraham patri tuo*. Audi quartam, quæ facta fuit Iacob: *Terram, in qua dormis, tibi dabo, & semini tuo*. Audi quintam, eadem Iacob factam: *Terram, quam dedi Abraham, & Isaac, dabo tibi, & semini tuo*. Quandò, quæso, dedit Deus terram illam tribus istis Patriarchis: (Nam de illorum semine nulla est questio) quando S. Stephanus dicit de Abraham. Transtulit illum in terram hanc, & non dedit illi hereditatem in ea, nec passum pedis: & promisit dare illi eam in possessionem, & semini eius post ipsum. Possumus interpretari, quòd pro tãto dedit Patribus, pro quanto dedit filiis. Ita quòd, hoc sit dare Patribus, quòd datur filiis, in quibus filiis datur Patribus. Sed altius interpretantes, dicimus, quòd per illam terram cœlestis felicitas designatur, sicut docet Paulus ad Hebræos Vndè & Ecclesia: *Signifer sanctus Michael representet eas in lucem sanctā, quam olim Abrahæ promissisti, & semini eius*. Secundo dicimus, quòd tam cœta firmaq; promissio est vitæ æternæ, facta Patribus, quòd iam tenetur, quasi possessa. *Spe enim salui facti sumus*: inquit Apostolus. Si ergò tantum bonum iam tenemus; ita vt datum iam nobis dicatur in

Scripturis, quantum est gaudium nostrum? quanta delectatio? Et hæc num patietur, nos virtutis timere arduitate? horrere difficultatem? declinare asperitatem? sic ergò in se quatumuis virtus difficilis, spes ipsa tota lætificans, tranquillum facit, tutam & gaudiosum iter.

Nè itaque decipere videamur, qui nos 27 audiunt; vndè sit difficilis virtus, attendamus: quo magis illius facilitas atq; iucunditas eluceat. Et primo in genere dicimus. Nos ipsos nobis difficultatē, percasse. Locus enim erat deliciarum habitatio nostra, fœlix vita, delectabilis operatio ob prædictas conditiones; quòd facilis sit de se virtus; quòd natura nostra prona esset ad bonum ab adolescentia sua; quòd esset homo constitutus in sanctitate & iustitia, per quam veluti connaturalis esset illi virtutis cultus; quòd fœlicitas illa præludiu, atque prægustatio cœlestis beatitudinis, omnem expelleret molestiam atq; offensionem. Si enim hæc etiam nunc hominem beare possunt, constitutum in lacu miseræ & in luto fœcis; quanto id magis poterant in loco & statu deliciarum. Quòd de statu illo deturbatus sit homo, nostra est culpa, & iusta est difficultas, vt qui male vsus est iucunditate, nunc iniucunditate pigretur, nunc factio feneiat, quam malum & amarum est, reliquisse nos Dominum Deum nostrum.

Ex hoc sequitur secundū, quòd in nobis 22. ipsis sit difficultatis causa. Pactum est enim prælium magnum in nobis, pace per peccatum abiecta, dum caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem; quemadmodum in vtero Rebeccæ collidebantur pueri.

Tertio, præter iustitiam Dei subtrahentis 23. facilitatem; præter hominis conditionem, qua omnis caro corrupta est, & nõ est pax hominibus, etiam operatio ipsa virtutis, in parte facta est operosa. Non enim satis est nunc iuxta rationem, vt prius, viuere. De eo quoque, quòd nõ ex ratione factū est, penitendum est: solvenda sunt, pœnæ; laboriosa opera sumenda, vt Deo fiat satis, quem offendimus; hinc ieiunia, hinc vigiliæ, hinc lacrymæ, hinc labor & color, &

terem. 2. 16

Gal. 5. 17.
Gen. 25. 23.

- lor, & inflicti & sponte assumpti. Trium mensium spatium erat commemoratio populi in deserto, dum videlicet in lege instrueretur. At inobedientia & rebellio nolentis ingredi terram, protraxit viam vsq; ad 40 annos. Perditio tua ex te Israël: sic labor, sic longa peregrinatio. Idem enim & post peccatum est sacrificium per victimarum mortem; vt videret homo, quid ipse commuisset; vt saltem in asperam vitam mortem commutaret; vt non tæderet eam viuere, manducando panem doloris, qui mortem obire dignus fuisset. Et non iam satis esset altare incensi propè Deum, sed opus esset & altari holocausto-
 27. riu extra sancta; nõ (inquã) Deo mentis excessu ppinquare, sed & carnis decessu peregrinari a Deo: neque nisi sanguis noster inferri intra velum, sed carnes & reliqua omnia extra castra comburi. Quod est dicere. Non post mortem solummodo, quæ per sanguinem designatur, accessuros nos ad Deum, sed interim caro quoque & vita peregrinationis nostræ, in exilio pati oporteat, & veluti reprobati. Hinc ergo noua difficultas.
 24. Quartò Difficultatē generant effectus, sine sequentia peccatorum. Quorum vnū est augmentum male punitatis ex consuetudine malefaciendi. Si enim quilibet act⁹ disponit ad habitum, addit vnusquisq; aliquid punitatis. Vndē semper procliuior fit homo ad malefacta: & hoc nulli dubiū est, quin difficilem reddat & arduum callem, quo ascenditur ad meliora. Sicut veterano arenosus ascensus grauis est. Ad veterem hominem pertinere peccata, & passiones peccatorū, ex Paulo manifestum est. *Deponite* (inquit) *veterem hominē, & induite nouum.* Hæ verò concupiscentiæ crescunt continuè, dum illis obediunt. Est enim illarum obedientia, veluti alimonia, qua grandescunt & inualescunt, veluti gigas, & Goliath, & Og Rex Basan. Vndē ad probationē Goliath, Saul & omnes Israëlita stupebant & metuebant nimis. Quid mirū ergo si homo, in quo tantum spualuit concupiscentia, vereatur cum illa bellum suscipere: Hinc Ieremias: *Si mutare potest Æthiops pellem suā, aut pardus varietates*
- Exod. 19. 1.*
Osee 13. 9.
Exod. 40. 24.
Eph 4. 22.
1. Reg. 17. 11.
Ierem. 13. 23.

suas, & vos poteritis benefacere cum didiceritis malū. Quoniam naturalis est nigredo Æthiopi, & varietas pardus, idem non cadit in illis mutatio in diuersam dispositionē. Qui autem malefacere cōsuevit, sibi fecit ferē naturale peccatū, vt ab eo vix diuelli possit. Et certē hæc potissima causa est in benefactis terrenis difficultatis, quia multa à virtute retardantur & retrocedunt.

Inde hostis nostri augentur vires, dum nostræ decrescunt; inde enim diabolus roboratur, vndē infirmatur homo: dominatur enim plus semper in homine, dum homo se illi subdit spontaneè, & carne nostra tanquam armis vitur contra nos & tanquam leo rugiens, circuit quarens, quem deuoret. Necessaria ergo est non modica fortitudo, vt diabolo resistamus, & eripiamur à potestate tenebrarum.

Addē multitudinem peccantium, ceteros exemplo suo ad malū protoctantium. Torus n. mundus in maligno positus est, & multi intrant per viā perditionis, & periclitantur qui saluantur. Hoc quid agit aliud, quam quod scriptum est: *Commisisti iuramentum inter gentes, & didicerunt opera eorum.* Denique in laudibus Tobie dicitur. Denique cum ireat omnes ad vitulos aureos, quos Ieroboam fecerat Rex Israël, hic solus fugiebat consortia omnium; sed pergebat in Ierusalem ad templum Domini, & ibi adorabat Dominum Deum Israël. Neque exemplo solum mundus, qui Deum non cognouit, factus est nobis in scandalum; sed etiam corumpit bonos mores per colloquia mala, seducens per dulces sermones, gladio linguæ feriens; nam lingua mundanorum est gladius acutus; & de mundana concupiscentia sub typo male fœminæ dicitur à Sapiente. *Mulier p̄uista & clamosa, plenaq; illecebris, & nihil omnino sciens, sedit in foribus domus suæ super sellam; In ex-elsō virtutis loco, vt vocaret transeuntes per viam, & pergentes itinere suo. Qui est paruulus, declinet ad me.* Mulier hæc homines mundi sunt, de quibus verum est: *Sepulchrum patens, quod est guttur eorum, lingua sua dolose nebant. Venenum aspidum sub labiis eorum.* Malum proponentes, ad malum exhortantes, virtutibus

rutibus detrahentes. Quod in vxore Iob habemus manifestum dicente illi, Adhuc tu permanes in simplicitate tua? Benedic Deo, & morere. Tridem faciebant Reges, qui venerant ad illum, vt consolarentur eū, sic parentes quoq; Tobias: de quo scriptum est. Sicut beato Iob insultabant Reges, ita isti parentes, & cognati eius irridebant vitam eius dicentes. Vbi est spes tua, pro qua eleemosynas & sepulturas faciebas? sic Pharisæi, vt Magus ille, conabantur auertere a fide Christi turbas. Vera est enim Salomonis sententia. *Ambulans vello itinere, & timens Deum, despicitur ab eo, qui infami graditur via.* Propterea laudatur & Iob, qui vxorem reprehendit, & Reges; & Tobias, de quo dicit historia eius. Tobias vero increpabat eos, dicens: *Nolite ita loqui, quoniam filii sanctorum sumus: & vitam illam expectamus, quam Deus daturus est his, qui fidem suam nunquam mutant ab eo.* Fatemur, & hoc non modicam ingere sanctis operibus difficultatem.

27. Sed tunc maxime, quando hæretici in hypocritis loquentes seducunt corda innocentium. Quod certe solerti studio opus habet. Idcirco hodie monet Dominus Iesus Christus: *Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.* Si lupi interitum nostrum moliantur, veniunt, vt rapiant & mactent, & perdant? Ergo species pietatis, quam præterdunt, noxia admodum est: quia peruersi difficilè cognoscuntur. Rectè ergo monet Dominus dicens: *Attendite.* Vbi profectò ignauia depellenda est, vbi foci cordia ableganda, vbi intentos nos esse oportet, & perungiles, nè seducamur. Et hoc quidem præstandum est, erga seductores omnes: sed illi singulariter attendendi, qui peccatores suauibus demulcent promissionibus, vt securi incedant, & abiq; timore in viis suis pessimis. Quasi non dixerit Dominus. *Quam angusta porta, & arcta via est, qua ducit ad vitam: & pauci sunt, qui inueniunt eam.* Neq; in Psalmo decantatum sit. *Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore.* *Apprehendite disciplinam, nequando irascatur Dominus, & pereatis de via iusta.* Hi dum

Tom. II. Bellintani.

placencia loquuntur, nocentia ingerunt: dum palpant, perdunt; sunt enim lupi rapaces in vestimentis ouium. Nam & de muliere illa seductrice dicit Salomon: *Qui applicabitur illi, descendet ad inferos.*

28. Vbi aduertendum, quòd in hoc stat horum deceptio, quòd ponunt latam viam, quæ ducit ad vitam, quasi licenter liceat viuere, carni obsequendo, terræ adherendo, sæculo conformando viam suam, & de diuinis mandatis nullam habendo sollicitudinem; vel quòd Deus circa cæli cardines perambulans nostra non consideret: quasi omnis, qui facit malum, bonus sit in conspectu Domini. Quæ oriuntur ex hoc, qui dicunt aliqui: *Quid enim nouit Deus? & quasi per caliginem iudi at. Nubes tabulum eius, nec nostra consistat; & circa cardines cæli perambulat.* Aliqui dicunt: *Oblitus est Deus, auertit faciem suam, nè videat in finem.* Aliqui autem: *Omnis qui facit malum, bonus est in conspectu Domini.* Isti putant, Deum hæc nostra inferiora non curare, & de fine vite nostræ nõ esse sollicitum, vt reddat vnicuique secundum opera sua: aut etiam vitia non audisse, sed probare magis. Et multi profectò sunt huiusmodi, qui quamuis ore tam sacrilega verba non proferant, dicunt tamen in corde suo: *Non est Deus.* In eo quòd sic viuunt, ac si de nobis cura non sit Deo æquæ ac de bobus. Hoc sic statuunt in corde suo, vt nullus mentibus eorum infirmor Dei, quasi non esset Deus. Dicunt verò alij: *Diligit Deus omnia quæ sunt, & nihil odit eorum, quæ fecit. Deus creauit hominem inextremabilem, & ad imaginem similitudinis suæ fecit illum.* Misericordia Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur. Addunt hi Nouatores nostri temporis: *Christus Filius Dei redemit nos ab omnibus iniquitatibus nostris, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo.* Et ipse propitiatio est pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi. Quia apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio. Quid igitur callo labore cõsumitur, ieiunantes, orantes, obediens? comedamus & bibamus. *Christus pro nobis satisfecit: & ubi*

M m m abun-

Prou. 9. 18.

Iob. 22. 14.
Malach. 2.
17.
Iob. 22. 13.
Psal. 9. 54.
Malach. 2.
17.

Psal. 13. 1.

Sap. 11. 25.
Sap. 2. 23.

Eccl. 5. 6.
Apoe. 1. 5.

Iob. 2. 2.

Psal. 119. 7.

Rom. 5. 20.

abundat delictū, ibi abundat & gratia. Heu! quam lata via est hæc sed certè ducens ad perditionē: quoniā Christus passus est pro nobis, vt nobis relinqueret exemplum ad sequenda vestigia eius; vt is solus, qui sequitur illum, non ambulet in tenebris, sed habeat lumen vitæ. Qui enim dicit, se in Christo manere, debet, sicut ille ambulauit, & ipse ambulare. Sic enim dedit semetipsum pro nobis; vt nos redimeret ab omni iniquitate, videlicet, vt mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum, & mundaret conscientiam ab operibus mortuis, ad seruendum Deo viuenti in iustitia, & sanctitate veritatis. Vide si non hi sint falsi illi Prophetæ, de quibus

1. Pet. 2. 11. *iniquitate, videlicet, vt mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum, & mundaret conscientiam ab operibus mortuis, ad seruendum Deo viuenti in iustitia, & sanctitate veritatis. Vide si non hi sint falsi illi Prophetæ, de quibus*

1. Joh. 3. 12. *per Ezechielem conqueritur: Va Prophetis insipientibus, qui sequuntur spiritum suum, & nihil vident. Quasi vulpes in deserto Prophetæ tui Israel erant. Non ascendisti ex aduerso, neque opposuisti murum pro domo Israel, vt staretis in pralio in die Domini. Vbi aduertè, quod in terra illa vulpes sunt, quasi lupi rapientes & occidentes, iuxta q̄ scriptum est: Partes vulpium erunt. Vt meritò dicat Christus de huiusmodi. Intra insecus sunt lupi rapaces. Dolose tamè procedentes, vt vulpes, dum veniunt in vestimentis ouium. Isti in die Domini, quandò videlicet disponit Dominus populum flagellare pro peccatis suis, deberent minas Domini explicare, vt populus ageret penitentiam. Et hoc modo starent ex aduerso, murum opponentes, nè Domini indignatio in populum deriuaret. At contra faciunt, predicantes propitium Deum, & populo dicentes: Absit à te popule; non eris tibi hoc, quod Ezechiel minatur, vel Ieremias. Pax erit in omni terra: Pax tecum. Nè timeas. Dicit itaq; Dominus: Deceperunt populum meum, dicentes: Pax: Et non est pax. Et ipse adificabat parietem: illi autè lineabant eum luto absq; paleis. Paries, què adificabat populus, erat modus viuendi, qui erat malus, pro quo iram Domini merebantur. Erat autè consuetudo, vt paries ex terra factus, incrustaretur luto composito cum paleis: nam paleæ continent compactum lutum, & hoc ad conferuandum parietem à pluuia. At Prophetæ lineabant vi-*

ram malam populi, veluti illam tuentes, dum dicerent: Nolite timere, Dominus erit nobiscum. Nequaquam moriemini Quibus p̄missionibus factus securus populus, legem Dei negligebat, perdurans in iniquitatibus suis. At lutum hoc falsarum illarum sponsonum erat sine temperatura palearum, quod ad pluiam mox defluebat: vnde parietis casus sequebatur: quoniā eò magis indignabatur Dominus cõtra populum, & contra Prophetas, emittens furorē suum tanquam inundates aquas, quæ omnia prosternant. Pergit ergò Dominus; Dic ad eos, qui liniunt absq; que temperatura, quod casurus sit: erit enim imber inundans, & dabo lapides prugrandes desuper eruentes, & ventū procella dissipantem: & erumpere faciam spiritum tempestatis in indignatione mea, & imber inundans in furore meo erit: & lapides grandes in ira in consumptione, & destruam parietem, què liniistis absq; temperamento, & adaquabo eum terra, & reuelabitur fundamentū eius. & complebo indignationem meam in pariete, & in his, qui liniunt eum absq; temperamento. Dicamq; vobis. Non est paries, & non sunt qui liniunt eum. Vides quomodò mendaciter hi faciunt latam viam, cum verè arcta sit?

Quod illi faciebant, stante indignatione Dei contra peccatores, faciunt isti in communi vita fidelium, detrahentes operibus laboriosis, & violentiæ, quam sibi facere tenentur, qui cupiunt Regnum cælorum, atq; mortificationi membrorum, carnisq; crucifixioni, Crucis quoq; portationi post Christū. Quod ad vitium præsignatur à Deo per eundem Prophetam, inuehens contra Prophetissas, quæ placentia carni populo vaticinabantur, Et tu fili hominis, pone faciem tuam contra filias populi tui, quæ prophetant de corde suo: & vaticinare super eas, & dic: Va quæ consunt puluillos sub omni cubitu manus, & faciunt cervicalia sub capite vniuersæ aetatis. ad capiendas animas, & cū caperēt animas populi mei, viuificabāt animas eorum. Vide quam graphice depingitur hæretici, qui spernūt omnia legis sanctæ opera. Mulieres vocat, sicut & Ilaias huiusmodi vocat mulieres opulen-

Ezech. 13.
10.

9. 8. opulentas, ob mollem atque lubricam vitam. Vnde & in Apocalypsi datur hæreticis capilli sicut capilli mulierum. Hi nolunt, nos laborare brachio extenso, sed quiescere cum puluillo sub cubitu, & cum cervicali sub capite: vt neque brachiis laboremus exterius, neque interius mentem fatigemus, aut caput in virtutum exercitiis. O diuinam monitionem: *Attendite à falsis Prophetis.*

29. Vt autem simus contra huiusmodi cautiore, signum dat ad illos internoscendos, dicens: *A fructibus eorum cognoscetis eos.* Vnus ex fructibus, quo huiusmodi cognoscuntur, est rerum exitus, de quo in Propheta dictum est, quod paries esset casurus in diuina indignatione. Sic & mollities defectura est, quam suggerunt muliebres & heretica doctrina, dicente Domino. *Eccè ego*

13. *ad puluillos, quibus vos capitis animas volantes; & dirumpam eos de brachijs vestris.*

10. *Et dirumpam cervicalia vestra, & liberabo populum meum de manu vestra.* Vide quid secutum sit ad hæreses temporum nostrorum, & intelliges falsos fuisse Prophetas, qui illas introduxerunt. Hoc euenit cum Achab Rege, qui oderat Prophetam Domini Michæam, qui vera prænuuntiabat,

8. *sed non placentia impio Regi. Odi inquit eum, quia non prophetat mihi bonum sed malum.* Sed exitus veritatem eius comprobauit. Prædixit enim periturum Regem in bello, quod etiam euenit. Vbi falsæ Prophetæ quadringenti prædicabant: Ascende in Ramoth, & dabit eam Dominus in manu Regis. Ad exitum quoque rei misit Michæas Sedeciam pseudoprophetam: sic

24. *enim scriptum est. Accessit Sedecias filius Chanaana, & percussit Michæam in maxillam, & dixit: Me ne ergo dimisit Spiritus Domini, & locutus est tibi? Et ait Michæas. Visurus es in die illa, quando ingredieris intra cubiculum, vt abcondaris. Patet ergo falsa prophetari perfidos.*

30. *Stat ergo, angustam quidem esse portam vitæ, & ambulare tamen illam in latitudine, qui mandata Domini exquirat. Est enim angusta, quia circumseptis præceptis, monitionibus, minis, promissis, quæ transgredi non licet, ne pascatur mens velut a-*

gnus in latitudine, aut velut vacca lasciuens, aut iuuenculus indomitus; sed sub iugo arare necessarium est. Quod tamè opus leue est, & multa admistum voluptate, quia *Iustitia Domini recta, latificantes corda. Iudicia eius desiderabilia super aurum, & lapidem pretiosum, & dulciora super mel, & fauum.* Qui ergo ambulant in lege Domini, beati sunt, & hi sapientes sunt. At stulti qui sequuntur proprias concupiscentias recedentes à mandatis Domini. Hi infelices sunt, crucem expauescentes, quasi asperam & grauem. Quæ certè huiusmodi hominibus grauis est & aspera, dum in tenebris versantur; vt merito cū admiratione Sapiens dixerit. *Quam aspera est nimis sapientia indoctis hominibus, & non permanebit in illa excors.* Vt non miretis si Dominus quoque cū admiratione decernit: *Quam angusta porta, & ardua via est, qua ducit ad vitam!* Sapiencia enim, porta est & via, quæ peruenitur ad Regnum & vitam æternam; cū illa dicat: *Qui me inuenierit, inueniet vitam, & hauriet salutem à Domino.* Interpretatur ergo Sapiens Sapienciam Domini Iesu, vt intelligamus angustam esse portam, & asperam Sapienciam non simpliciter & absolute, sed indoctis hominibus, illis inquam qui non ex æquo metiuntur res: Nam *iustorum anime in manu Dei sunt, & non tanget illos tormentum mortis.* Viti sunt oculis insipientium mori, illi autem sunt in pace: nam in paucis vexati, in multis benè disponentur. O oculos insipientium, qui quod apparet attendunt, non quod verè est. Nam proculdubio vt ait Salomon: *Doctrina prudentium facilis Sapiencia enim, quæ est virtus, facilis est viris prudentibus, apud quos est pondus æquum: iuste enim & verè ponderant res, pondere videlicet sanctuarij, secundum quod ab eo, qui sanctuarium habitat, instruuntur.*

31. *Sit itaq; angusta porta, & aspera sapiencia ex rebellionem carnis, ex grauitate operum penitentialium, ex mala consuetudine, ex dæmonum persecutione, ex impiorum conuictu, & ex suafu pessimorum. Qui hæc magnificiunt, opposita adiuuantia non considerantes, indocti sunt, insipientes*

2. *tes*

Psal. 118. 9. 11.

Psal. 118. 1.

Eccl. 6. 21.

Prou. 8. 35.

Sap. 3. 1.

Prou. 14. 6.

res sunt, iudicantes secundum faciem non secundum veritatem, & ided illis ardua est virtus. At illis iugum suauis est, & onus leue, qui audiunt vocem illam Domini: *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos.* Qui enim sic reficiuntur, grandem viam ambulant sine labore, quorum non est subritus pes, imò nec sunt artuta vestimenta, nec calceamenta pedum, & sicut nubes volant, & ided frustra iacitur rete ante oculos eorum. *Estote ergo sapientes, & nullus obstinet vobis præcedente Domino, omniaq; obstacula remouente, cui est gloria. Amen.*

adduci ratione, vt ex Ægypto exiens, iter aggrediretur ad terram illam præcipuam, atq; inter omnes regiones mundi singularem. Neque parum fuit occurreatibus his, quibus animus eorum offendebarur, murmur illorū compescere, mentemq; sustentare, vt non eos tæderet itineris & laboris. Præstat ergo Christus Moyfi, iam a principio iter difficile prænuntians, & angustā viam; & multò magis mundo, qui etiam fallaciter bona promittit, placide loquens & submisit. Quia in re vult nos Sapiens cognoscere inimicum, dicens: *Labiis suis intelligitur inimicus, cum in corde trastrauerit dolos. Quando submiserit vocē suam, ne credideris ei: quoniam septem (id est multæ) nequitia sunt in corde illius.* Verum itaq; amicum, sanctumq;, ac sapientem legislatorē nostrum audiamus. Qui & viā rectam nobis ostendit, & termini eius ostensione atque ratione per eandē nos trahit suauiter.

CONCIO SECVNDA.

ARGVMENTVM.

Ex terminis vltimis cognoscitur, qua via mala, & qua bona. Hortamur ad ingrediendam angustam portam. A fructibus homines cognoscuntur. In Morali ostenditur, portam cæli esse angustam.

Vbi duo. Primum enim inuitat nos ad viam rectam. Secundò dat cautelam, contra ducentes per prauam & obliquam. In primo etiam duo ostendens, que sit via recta, & qua obliqua. Et hoc primum ex terminis, ad quos ducunt; recta enim ad vitam, ad perditionem autem ducit obliqua: secundò ex viarum conditionibus; nam recta est arca; lata verò obliqua: ternò ex ambulantiibus per illas. De obliqua dicens: *Lata porta, & spatiofa via est, qua ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam.* De recta verò: *Quam angusta porta, & arcta via est, qua ducit ad vitam, & pauci sunt qui inueniunt eam!* Que omnia, qui studiosè quærit intelligere, in se rectū habere cor testatur facit, dicente Salomone: *Cor impij inquiri mala: Cor autē rectū inquiri scientiā.* Rectum enim cor est illud, quod vult vitam diligere, & dies videre bonos; & propterea scientiam quærit ad cognoscendam viam vitæ, vt per eam recti sint gressus eius. Qui autem prauam habet cor, & in prauitate cordis sui quærit carnis oblectamenta, iste odit lucē, & non venit ad lucē, vt non arguantur opera eius, ad mala duratata intētus, quib. sensus suus delectatur. Propterea ergo vitæ Auctor, qui ad homines venit, vt vitā habeant, & abundantias habeant,

NE populus Christianus conqueri possit de Mediatore noui testamenti, quemadmodum antiquus populus de veteris testamenti mediatorē conquereretur, aperte Dominus Iesus, dū nouum hoc suum testamentum promulgat, quo quasi per desertum ducitur ad terram viuentium, itineris præmonstrat difficultates, dicens. *Intrate per angustam portam. Nam angusta porta, & arcta via est, qua ducit ad vitam, & pauci sunt qui inueniunt eam!* Mittens Dominus Moysen ad populum, qui in Ægypto afflictus erat, hæc vt populo referret, illi mandauit. *Dixi, vt educā vos de afflictione Ægypti in Terram Chananei ad terram fluentem lacte, & melle.* Itineris autem difficultates non aperuit, ne forte, sicut incidens in illas murmurabat & in Ægyptum reuerti statuebat, ita si à principio intellexisset, vlla posset

Exod. 3. 17

Pro. 21

24

25

Diap.

lac. Pro.

Pro. 17

Ioan. 7. 24

Ioan. 10. 10

habeant, notam facit nobis viam vitæ, vt non prauis itineribus gradiamur, sicut illi de quibus dicit Sapiens. *Melior est pauper ambulans in simplicitate sua, quam diues in prauis itineribus.* Et, *qui ambulat simpliciter, saluus erit: Qui peruersis graditur viis, concidet semel.* Pauper est, qui ambulat simpliciter, qui non extra viam rectam, se à rebus temporalibus permittit rapi. Diues autem, qui temporalium rerum captus amore, huc illucque diuertit, vbicunq; illis potiendi detur facultas. Ambulat pauper ille simpliciter; multipliciter autem, nedum dupliciter diues iste. Et ratio est; Vna, & simplex est via recta, quemadmodum vnum est necessarium; quæ verò distortæ viæ sunt, multæ sunt, ad dexteram & ad sinistram, sursum & deorsum. Et rectus pauper, quam viam incedit exterius, eam pergit interius; qualem se Dei oculis exhibet, talem se hominum obtutibus offert. Diues autem sicut inconstans est in omnibus viis suis, ita multiplex per eas progreditur, pedem vnum in vna figens, alterum in altera: sicut in corde, & corde; ita & in itinere, & itinere graditur. Nam *vir duplex animo* (inquit Iacobus Apostolus) *inconstans est in omnibus viis suis.* Merito ergo simpliciter ambulans saluabitur; qui aliter, concidet semel. Semel (inquam) quoniam in die ultionis, non proderunt diuitiæ, non astutiæ. Casus ille erit vnus quidem, sed non indè præterea dabitur resurrectio.

3 Hic est viarum terminus, vita, & perditio. Qui viuít, hic est; hic seipsum habet, possidet animam suam. Vbi est perditio, quod perditur, non habetur: perditio vitæ aduersatur: perditus homo nec est, nec viuít, nec quidquã habet, seipso vacuus, sui exors, sui pauper, filius perditionis. Nomen viæ & portæ, vnumquemq; nostrum termini deberet admonere. Via est, qua aliquò tenditur; porta, per quam in aliquem locum intratur. Hoc nomen mentem abstrahit ab eo, quod præsens adest, ad id, quod expectatur, quod queritur, quod speratur. O nos felices, si mentis oculum eleuaremus, & dirigeremus ad terminum.

1/a. 30. 21. Qui post tergum monet dicens. *Hæc est*

via, ambulate in ea; & non declinetis, neque ad dextram, neque ad sinistram. Terminum spectat, vt ad illum dirigat, quò qui hinc vel hac declinat, aspirare non potest. Quare verò post tergum monet? Dicit enim Propheta. Erunt oculi tui videntes præceptorem tuum, & aures tuæ audient verbum post tergum monentis. Hæc est via. Errant in via, qui non illum sequuntur. Si enim antè esset, diceret: Venite post me: Si errantibus occurreret, viam impediret, & interdicere, quemadmodum Angelus cum Balaam fecit, dicens: *Veni, vt aduersarer tibi, quia peruersa est via tua, mihi que contraria.* Sed dum post tergum monet, reuocat ab errore, viam veritatis ostendit, dicens: *Hæc est via, ambulate in ea.* Qui audit, faciem suam ad monentem conuertit, vt respondeat, vt videat præceptorem, & sibi demonstratam viam eligat veritatis. Ergo qui erratis in via morum, declinate semitam, viam iniquitatis amouete à vobis. Perditio terreat: Vita teneat vestrum desiderium. Termini compensent viarum conditiones. Non displiceat, quòd sit arcta illa, quæ ducit ad vitam: non placeat, quòd illa lata sit, quæ ducit ad perditionem. Verus Doctor missus à Deo clamat: *Intrate per angustam portam.*

Vide, quomodo Propheta hoc eleganter prædixit: *Et dabit vobis Dominus panem arctum & aquam breuem, & non faciet ultra auolare à te Doctorem tuum, & videbunt oculi tui præceptorem tuum.* Panis arctus & aqua breuis, hæc est portæ angustia, & vitæ arctitudo, quam Christus nobis ostendit, dicens: *Hæc est via, ambulate in ea.* Vendite, quæ possideris, & date elemosinam. *Qui habet duas tunicas, det non habenti. Cauete ab omni auaritia. Beati pauperes spiritu. Qui non odit patrem suum, & matrem suam, adhuc autem & animam suam non potest meus esse discipulus, & huiusmodi sexcenta.* Hoc est dicere: *Intrate per angustam portam.* Quæ est enim vita nostra, nisi porta & via? *Audite, qui ingressi sunt per portas has: dicebat Ieremias à Deo sic iustus: Bonas facite vias vestras, & studia vestra.* Per portas intratur in domum. Ibi non sedetur nisi ad iudicandum. Non

- te moueat, quod angusta sit porta, dum domus sit lata, & spatiosus locus ad manendum. O Israël, quam magna est domus Domini! Esto, angusta sit porta:
- Baruch 3. 24.**
Heb. 13. 14. *Non habemus hic ciuitatem permanentem, sed futuram inquirimus.* Intrate, intrate in eam: Nōn sit vobis cura, quod angusta sit porta, id attendendum, quo per eam intratur. Sed heu, qui sedent in porta (nisi id sit ad iudicandum seiplos) non ingrediuntur per portas in ciuitatem. Audio enim conquirentem: *Auersum me loquebantur, qui sedebant in porta, & in me psallebant qui bibebant vinum.* Hi sunt, qui commorantur in vino, & student calicibus epotandis: Qui dicunt: *Comedamus, & bibamus, cras enim moriamur.* Annon tibi videtur, quod hi sedent in porta, qui dicunt: *Cras moriemur? Et transibit vita nostra tāquam vestigiū nubis: Vmbra enim transitus, est tempus nostrum.* In porta si vident, in itinere conticentur. Sed latam portam, & spatiosam viam exquirunt, dicentes: *Venite ergo fruamur bonis, quæ sunt, & vtamur creatura tanquam in iuuentute celeriter.*
- 5** Vbi tandem videtur tertium illud, quod dixit Dominus de viis iustis, nempe quod multi intrant per latam, & pauci sunt qui inueniunt arctam. Sciuit hoc primus mundus, quando repleta est terrai quitate, & pauci, id est octo animæ, saluæ factæ sunt. Sciuit hoc secundus mundus, quando de generalitate hominum vnus populus selectus est; qui Deum verum coleret: ceteris gentibus colentibus vnaqueque Deum suum. Sciuit hoc populus ipsemet à Deo assumptus in populum, quando de numero sexcentorum millium, qui exierant de Ægypto, vnus & alter solummodò ingressi sunt in terram, pro qua iurauit Deus patribus eorum. Scitum est hoc non in
- Re. 12. 18** exordio tantum plebis huius, verum etiam in progressu, quando illius diuisione, vna sola tribus adhæsit Domino, seruans Dei cultum in Ierusalem, reliquis vndecim tribubus idola colentibus. Notum est omnibus credentibus etiam nunc, quando Christi Ecclesia, extra quam non est salus, maiorem partem orbis terrarum occupat, reliquis Nationibus sine Deo existentibus in hoc mundo. Neque hic video disputandum, quamobrem istud eueniat, sed deplorandum, quod eueniat.
- Et in Ecclesia Dei nunquid omnes saluantur? Nunquid omnes custodiunt verbum Dei? Nunquid omnes obediunt Euangelio? An non sola pars quarta cum fructu suscipit verbum Dei? Quot sunt, ex quorum cordibus venit diabolus, & verbum aufert? Quot sunt, qui cum gaudio suscipiunt verbum, sed orta tribulatione propter verbum continuo scandalizant? Quot sunt, qui acceptum verbum suscipiunt curis ac voluptatibus? Vbi pax hominibus bonæ voluntatis? Vacuus nē est populus Christianus ab hominibus iracundis, in quibus Prouerbiū illud impletur: *Sicut carbones ad prunas, & ligna ad ignem, sic homo iracundus suscitatur rixas.* An inter nos non sunt iactatores, se dilatantes, libi confidentes, vnde iurgia oriuntur? Tales arguit Salomon suo illo Prouerbio: *Qui se iactat, & dilatat, iurgia concitat: qui vero sperat in Domino, sanabitur.* Et quot sunt, de quibus idem dicitur Sapiens: *Qui decipit iustos in via mala, in interitū suo corruet, & simplices possidebunt bona illius.* Sed satis superque sunt illa Domini Iesu Christi verba: *Cum venerit filius hominis, putas inueniet fidem in terra?* Non est fides; quam quærit Christus in illis, qui verbis cōfitentur, factis autem negant. Et horum quantus est numerus in fidelibus? Vnde, vnde hoc: nō curiosè quærendo sed studiosè, vt audiamus verbum post tergum mouentis. Vnde tanta pereunrium multitudo? In verbis Domini stat ratio, quia *lata porta est; quia spatiosa via; quia angustari nolumus, non stringi, non ligari, ambulare volumus in latitudine; pauci spatiose licenter viuere; ætatem nostrā degere arbitrati. Et vtinam arbitrati; sed seruente magis nostrā, quā nō bonum quod volumus, sed malum quod nolumus, illud agimus, vt scribit Apostolus. Compedes intellectui nostro admouit caro, quæ dominatur in omni possessione Ægypti, & nulla libertatis est cura. Et mouenti dicimus: *Recede à nobis, vt seruiamus Ægypto.* Dura ceruix, indomabile cor, peruersa voluntas,*

Mach. 4.
 luatas, terra maledicta, proferens spinas & tribulos. Venerunt cum Iuda Machabæo fideles ad templum; & viderunt sanctificationem desertam, & altare profanatum, & portas exultas, & in atris virgulta nata, sicut in saltu, vel in montibus, & pastophoria diruta. Istæ sunt causæ, quæ obrem multi ambulant per viam perditionis, & in via delectati, terminum non intuentur. O, si quis est suæ salutis cupidus ac studiosus, attende, qui tecum sunt in comitata, vide si cum paucis ambulas, an cum multis, ut noris, quod te perducatur via, quam ambulas.

SECUNDA PARS.

Gen. 1. 16.
Attendite à falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. A fructibus eorum cognoscetis eos. Nunc adhibet cautelam, quia insidias inimicorum aperimus, ut non ab eis decipiamur. Dixit prius: *Intrate*: nunc verò: *Attendite*: Simplex iussio fuit illa: hæc observatio & solertia contra eos, qui obstare possent divini precepti observantia. Hæc est gratia Domini nostri Iesu Christi, quam lapsis facit pro nostra infirmitate. Huiusmodi gratia primis nostris parentibus facta non fuit. Iussionem susceperunt. De omni ligno comedes: De ligno autem scientiæ boni & mali ne comedas. Si illis adiecisset. Attendite à serpente, ne vos decipiat, contrarium persuadens; forte mansissent usque in hanc diem. Sani erant, satillis fuit iussio. Nos infirmi sumus in hac parte: hæc præterea admonitione indigemus. *Attendite à falsis prophetis.*

Rom. 7. 14.
 Vbi duo. Qui sint falsi prophete, & quomodo cognoscantur. Primum. *Veniunt ad vos in vestimentis ovium; intrinsecus autem lupi rapaces.* Secundum. *A fructibus eorum cognoscetis eos.* Ad primum. Vnus Creator: plurimæ creaturæ. Et vnus Creator omnium, idemque dispositio & ordinatio, plurima statuit inter eos, ut ex his vnus quoddam componeretur, quod pulchrum, pulcherrimum ipsum Creatorem demonstraret. Inter tot nodos, quibus moles hæc, ex tot tamque diuersis,

imò & aduersis partibus compaginatur, illud est singulare, quod qui à veritate per se ipsos recesserunt, alios quoque ad idem flagitium illicere, aut compellere moliantur. Quæ est illorum probatio, num verè lucem diligant veritatis; ut qui à probatione reprobantur, ut reprobi reiciantur; qui verò probati manifestantur probi, suæ probitatis mercedem recipiant apud Deum. Et propterea vbi diuina prouidentia hanc permittit contingere tentationem, ibi diuina sapientia nos monet, ut cautè ambulemus, non clypeo & hasta, sed optimis sermonibus & exhortationibus, munus & armat suos. Ita in lege statuit: *Si surrexerit in medio tui Prophetes, aut qui somnium vidisse dicat, & prædixerit signum atque portentum: & euenerit quod locutus est, & dixerit tibi. Eamus & sequamur Deos alienos, quos ignoras, & seruiamus eis: non audies verba Prophetæ illius, aut somniatoris: quia tentat vos Dominus Deus vester, ut palàm fiat vtrum diligatis eum an non, in toto corde, & in tota anima vestra.* Quapropter Dominus IESVS nos monet. *Attendite à falsis prophetis: ut cautos nos faciat aduersus illos.*

Bifariam verò Deus ab impiis infestari nos permittit, dum vel in exterioribus offendunt, vel in bonis salutaribus nobis damnum student. Accidit hoc in exterioribus, in casu, de quo Salomon: *Leo rugiens, & ursus esuriens, princeps impius super populum suum.* In spiritualibus euenit per falsos Prophetas, qui speciem habentes pietatis, abiiciunt veritatem; sicut est casus iam in lege decretus. Vbi ex hoc, quod Dominus lupos rapaces vocat, innuitur, quam perniciosi sint huiusmodi homines, & quam diuersi appareant ab eo, quod re vera sunt: quando velut oues circumdati veniunt pelle, & apparentia amantis & iuuantis; & tamen verè lupi sunt, lupique rapaces, rapientes, & maciantes & deuorantes. O si quis sciret damnum, quod inferunt huiusmodi lupi, quam cauto illos euitaret?

Hi sunt hæretici auertentes à doctrina sana, & ab auctoritate Sanctæ Romanæ Ec-

Deut. 13. 1.

2. 3.

9

Pro. 28. 15.

10

na Ec-

na Ecclesia: Veteres illi placencia sensibus loquebantur, pacem & prospera promittentes etiam impiis; vt Sedechias ille, qui
 3. Re. 2. 211. Achab Regi prædicebat victoriam contra Idumæos. Nostri videntur menti placencia loqui: Euangelium iactantes, Christi gloriam prætendentes; sed latenter, quæ carni ardent, ingerunt, opera, ieiunia, afflictiones pœnitentiales subtrahentes. Ars diaboli ista est, qui mentem seduxit Euz, & carnem simul illexit, pollicens Dei similitudinem, & simul cibum ad vescendū suauem offerens, vt totum trahens hominem, totum corrumpat. Sed nostri homines dediti carni, satis habent, quod carni placencia suggerantur. Heu! dum placencia quæris, sequeris, consequeris, te lupus rapit, mactat, deuorat. Ouis videtur, quod quæris, animal vtile, quietum, domesticum; sed lupus est, lupus rapax, occidens, deglutiens. An non lupus interficiens bladiæ mulierum Madjanitarum, trahentes ad idola, propter quod Deus indignatus est contra populum? Nunquid manifestū non est, quod ait Salomon: *Qui nutrit scorta, perdit substantiam*: Nunquid nō verum est pariter: *Homo, qui blandus, ficitis sermonibus loquitur amico suo, rete expandit gressibus eius*? Tu, tu ipse tibi lupus es, tu tibi blandiris, & odio habes corripientem.
 Pro. 29. 1. Ideo te ipsum perdis. Audi Salomonem: *Viro, qui corripientem dura ceruice contemnit, repentinus ei superueniet interitus, & eū sanitas non sequetur.*
 11 Sed iam & signa accedamus, quibus falsi prophetae cognoscuntur, de quibus Dominus: *A fructibus eorum cognoscetis eos.* Fructus signa sunt, quibus cognoscitur arbor. *Nunquid colligunt de spinis vvas? aut de tribulu ficus? sic omnis arbor bona bonos fructus facit: mala autem arbor malos fructus facit.* Vide ex doctrina Sanctorum, quam dulces editi sunt fructus pacis, charitatis, mansuetudinis, sanctitatis, & sapientia. Vide quantas turbas excitarint hæreticorum placita; quot sectæ, quot bella, quot vitia, quanta carnis licentia, quanta populorum subuersio. Vide quam facile sit ex his, falsos prophetas discernere: sed qui fructus sunt domesticorum fallentium: Ha-

beamus Apostolū illos recensentem: *Manifesta (inquit) sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immundæta, impudicitia, luxuria, idolorum seruitus, veneficia, inimicitia, contentiones, amulationes ira, rixa, dissensiones, secta, inuidia, homicidia, ebrietates, comessationes, & his similia, quæ prædicatio vobis; quoniam qui ista agunt, Regnum Dei non possidebunt. Fructus autem spiritus est charitas, gaudium, pax, patientia, &c.*

Quam falsus propheta caro sit, sensus, appetitus noster, quis non videat: ouem se præber, lupum se gerit: bona ostentat, mala intentat: placidam se offert, molestia plenam effert sese; qui illius sunt fructus, peccata omnia, aduersa omnia. Maledicta terra, spinas & tribulos germinauit: maledicta terra, est caro corrupta, spina & tribuli sunt fructus eius. Quisquid mali ortum est, fructus est carnis. Opera magis, quam fructus illa dixit Apostolus: *Manifesta sunt (inquit) opera carnis.* Non sic spiritus. *Fructus autem spiritus (inquit) est charitas, gaudium, pax.* Carnis genimina non dantur ad fruendum; nihil habent fruibiles; sed operosum totum, totum difficile, totum laboriosum; idem opera sunt. Ex spiritu autem fructus producitur, propterea quod in ipsis magna est fruitio & delectatio. Salomon tamen fructus etiam carnis appellauit, quod comedentibus intolerabilem causent amaritudinem: *Comedent (inquit) fructus via sua, suisque consiliis saturabuntur; & Moyse. Vna eorum vna felix, & botri amarissimi: fel draconum vinum eorum, & venenum aspidum insanabile.* Est certe vnde mundus est ruinarum plenus? Vnde vita nostra est appropinquans in inferno deorsum, vt loquitur Sapiens; & ait Dauid. *Vita mea inferno appropinquauit, estimatus sum cum descendentibus in locū, factus sum sicut homo sine adiutorio, inter mortuos liber; sicut vulnerati dormientes in sepulchris, quorum non est memor amplius: & ipsi de manu tua repulsi sunt. Posuerunt me in lacu inferiori, in tenebrosis, & in umbra mortis.* Vnde (inquam) tot malorum illuies, nisi ex carne? Nam & pisces illis temporibus, quoniam caro corruerat viā suam; idem venit diluuium, & tulit omnes.
 Vide

Vide fructus carnis, ab his cognosce illam, ut non te decipiat. Quando titillat sensus, blanditur caro, illecebra voluptatis trahitur appetitus, mentem adhibe ad fructus, qui generantur ex carne; & videbis omne terram coopertam mortis caligine, ubi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat, & terram incolentium, contritio est & infelicitas in viis eorum, & viam pacis non cognouerunt, & trepidauerunt timore, ubi non erat timor. Dum non fructificauit caro in populo, in illum ingredi non potuit maledictio. Ita enim pronuntiauit, qui maledicere conabatur. Non est idolum in Iacob, nec videtur simulachrum in Israél. Dominus deus eius cum ipso est, & clangor victoriae Regis in illo. Vbi non est peccatum, ibi Deus est; & ubi Deus est, quantalibet insurgant bella, clangor victoriae Regis in illo erit; victoria referetur de hostibus. victoria magna, quia Regis, victoria manifesta, ideo clangor. Caro, caro aditum fecit maledictioni: caro induxit idolum. Vbi falsus adest Deus, abest verus, adest puniens. Attendite ergo, & cognoscite fructus carnis, ut ab ea declinetis.

pusillum, & non erit peccator: quares locum eius, & non inuenies. Mansueti autem hereditabunt terram, & delectabitur in multitudine pacis.

Eiã ergo hac celesti doctrina instructi, ingrediamur viam salutis & pacis, non abhorrentes, quæ videntur esse difficultates, asperitates, aulteritates, non amplexantes quæ dulcia videntur, quæ blanda, quæ suauia: dematur cortex, intimum rei sapiens intueatur oculus. Opera bona, opera quidem sunt; sed operosa non sunt; fructuosa sunt, iucunda, grata, delectabilia, fructus veri, & suauis, modò exercitatos in illis habeamus sensus, & acquisiti sint habitus virtutum. Quò plus operaris, minus sentis laboris & difficultatis. Vince primum proximiores hostes & plus infestantes, & omnes demum prostrabis, fugabis, vastabis. In insigni illa prophetia facta Moabitari occasione, qui se fatentur populi Dei inimicos, dictum est de illo à Spiritu Sancto: *Orietur stella ex Iacob, & conserget virga de Israél. & percutiet duces Moab; & vastabit omnes filios Seth.* A Moabitibus transit ad Vniuersum, quoniã omnes homines sunt filij Seth. Incipe tu, principiis obsta, acies primas prosterne, & pones sub pedibus tuis omnes inimicos tuos. Stella est virga, celestis conuersatio omnes frangit aduersarios. Et qui aduersarij nisi qui de terra sunt? qui terrena sapiunt? qui illa quærunt quæ sunt super terram? Bonis operibus mala destruntur. Virga est stella: virga de terra, stella in Cælo. Opus manuum tuarum per se percutere non potest, per se vastare nõ valet inimicos: erit & stella, veniet tibi auxilium de cælo, adiutorium de Sancto: Dominus opem feret tibi. Et erit Idumæa possessio eius; hereditas Seir cedet inimicis suis. Israél verò fortiter aget. Per Idumæam intelligitur Romanum Imperiũ, & per illud orbis vniuersus. Omnes omnes omninò inimici subdentur tibi, si per te non lict, si tu fortiter ages, si neruos extenderis omnes.

Israél fortiter aget. Quis Israél? qui Iacob dictus, fratrem supplantauit surripens benedictionem. Et cum Angelo postea luctatus est, & appellatus Israél. Si cum

Gal. 5. 19. Psal. 13. 3. 5. Nm. 23. 21. Gal. 5. 17. Gal. 5. 19. Nm. 24. 17. Nm. 24. 18. Psal. 36. 9. 10. 11. Tom. 11. Bellintani.

14 Exhortatio Nm. 24. 17. Nm. 24. 18. Nnn fratre

fratre astutia, cum Angelo viribus præliatus est. Israël fortiter egit: Iacob sapienter.

Ep̄b. 6. 12. Fortiter, fortiter agamus, etiam si colluctatio sit nobis, non aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitia in caelestibus. Contra fratrem prius, contra Angelum postea. Aduersus carnem, & sanguinem in principio, contra spiritualia denique. Cum carne discretio spiritus, cum spiritu, mentis ac fidei fortitudo, & perseverantia consuetudo. Domita carne, facile spiritualia subiugantur: si caro dominetur, inanis est labor reliquus: Quid putas

Gen. 25. 31 esca fratrem supplantatum? pulmento empta sunt primogenita: carnibus hedinis subtrahita est benedictio, & ita fratrem supplantavit in altera vice. Sibi escam subtrahit Iacob, & ius acquisiuit aduersus carnem; cibos obtulit patri, & fructum possedit primogeniturae. Sic corpus castigatur, & in seruitutem redigitur, & sub plantis ponitur. Tum demum mens & intellectus captiuatur in obsequium Christi. Supplanta tu carnem, & humiliabitur in conspectu Dei. Et erunt praua in directa, & aspera in vias planas, & videbit omnis caro salutem Dei, cui fit gloria semper. Amen.

Isai. 40. 4.
Luc. 3. 5.

MORALE.

16 **Psal. 28. 3.** **17** **Psal. 94. 8.** **18** **Psal. 28. 3.** **19** **Psal. 27. 14.**

Quinam vox Domini sit super aquas, quæ etiam intrant per angustam portam, & velociter currunt per arctam viam, non dispersæ per agros, sed in flumine pertranseutes. Audite vocem istam Domini, omnes vos, qui vocati estis sancti, audite dicentem. *Intrate per angustam portam* Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra; quasi sit vobis cor lapideum; sed sit sicut cera liquefens; imò sicut aqua liquida, & perfluens cedat verbo, obediat voci, præcepto obtemperet. An nos plus apud nos vox Domini valere debet, quam angustia portæ? Non est vox ista submissa, quæ nequaquam, aut vix possit audiri. Deus Maiestatis intonuit. Altissimus loquitur. Deus in sua Maiestate tonitru fecit. Voce de cælo

delapsa, Deus Maiestatis intonuit, & Altissimus dedit vocem suam. Hoc qui nouerit, terrebitur difficultate præcepti horrescet angustam portam? *vix asperitatem?* Iam olim vocauit ab Oriente anem, & de terra longinqua viri voluntatis suæ, dicens illi. Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui, & veni in terram, quam monstrabo tibi. An non angusta porta exundi de terra, de cognatione de domo propria? An non arcta via exundi quò nescias, & hæc via longissima? Vide si difficilis fuit via, quando non potuit illam expedite peragere, sed ad multos annos habitauit in Haran? & illic tamen obtemperauit; auem se præbens, volatu celerissimo perficiens mandatum Domini, virumque diuinæ voluntatis, qui totum se Dei obsequio libens dedicauit. Hic est cedrus Libani, magna arbor & proceræ staturæ, quam vox Domini mox confregit. Vox Domini confringentis cedros, non quasque, sed magnas excelsas, fortes, neque cedros Libani, viros magnos, homines grandes, & magnanimos, neque confringet modò; sed comminuet eas, perinde ac si nulla in eis esset duritia; sed essent tanquã vitulus Libani pinguis & tenerimus. Nūquid ergò vox ista non est in virtute, & magnificentia; quis ergò non audiet dicentem. *Intrate per angustam portam?*

Hec! quando se Deus vocantem dixit ab Oriente Auem, & de terra longinqua, mox subiecit: *Audite me duro corde, & qui longè estis à iustitia.* Isti certè, qui duro sunt corde, vocantur de terra longinqua. His durus est sermo Domini, his porta angusta, his via est arctissima. Accedite, appropinquate, qui longè estis, propè efficiamini. Audite duro corde, qui longè estis à iustitia. Via, quæ ducit ad vitam, iuxta perspectiuam scientiæ, si procul ab ea sis, stricta videtur & arcta. Si appropinques, si intres in illam, si ambules in illa, si progrediaris, amplissima tibi apparet: sicut ad angulo, quo plus recedis, eo plus in amplitudinem te dilatas. Sic expertus, dixit: *Et ambulabam in latitudine, quia mandata tua exquisiui. Et hoc aded, quòd loquebar de testimonio tuo in conspectu Regum; & non confundebam.*

Deut. 30. *debat. Quando lex dicit, Quod propè est*
 14. *verbum in ore, & in corde, apertè demon-*
strat, quòd mandata Dei non grauiasunt,
ac veluti importabilia. Tibi grauiasunt, ti-
bi ponderosa apparet iustitia, quia longè
ab illa. Adis propè, & leuabis manus ad
mandata, quæ diliges. Sint graues manus
Moyli, qui in manibus tabulas lapideas, ac
propterea graues portabat, in quibus scri-
pta erat lex. Christi manus in Cruce cla-
uis fixæ per se stant eleuata, vt & nos in
manibus illius manus nostras multa facili-
tate leuare possimus. Putauit Balac Rex
Moabitum, maledicente Balaam popu-
lum, ipsi populo difficultatem inferre, in-
firmitatem, formidinem, inertiam, vt eum
Nam. 22. 6. posset superare: Veni (inquit) & maledic
populo huic, quia fortior me est; si quo modo
possim percutere, & eiccorare eum de terramea.
Sed populus benedictione Domini robo-
ratus, præualuit aduersus eum, in cuius
Nam. 23. benedictione dixit Balaam. Cuius fortitu-
do similis est Rhinocerotis. Ecce populus
23. quasi leona confurget, & quasi leo erige-
tur. Non accubabit donec deuoret prædã,
& sanguinẽ occisorum bibat. Et quid duo
fideles exploratores terrore populo dice-
Nam. 14. 9. bant. Ne timeatis populum Terræ huius;
quia sicut panẽ ita possimus eos deuora-
re. Dominus nobiscum, nolite metuere.
Quid clarius? vbi Deus est, quid est, quod
quis debeat formidare? Ne dum ad ope-
randũ, sed ad pugnandũ, dat ipse lassõ for-
titudinẽ. Qui timet, se accusat, vt longin-
quum à iustitia, vt elongatum à Deo, vt
durũ corde. Et ideò posito exemplo Abra-
hæ, qui vt auis velociter in auditu auris
14. 4. 6. 12. obediuit, subiunxit Deus. Audite me duro
corde, qui longè estis à iustitia.
18. Sed quantuslibet sit labor, sit molestia, sit
asperitas iugi, & oneris grauitas; heu vox
Psal. 26. 4. Dei, quæ est in virtute & magnificentia,
non confortabit corda nostra, non fortifi-
cabit manus dissolutas, & genua debilia
non roborabit? Dilectus quasi filius Vni-
Nũ 13. 12. cornium. Si dilectus fueris, fortitudo tua
erit similis Rhinocerotis, collecta erit in
vno cornu fortitudo. Vnum spectabis, v-
num petes, toto impetu in eandem sem-
teades, cuius participatio in id ipsum. Vis

scire quam obrem via sit tibi difficilis? quia
 non in toto corde exquiris Deum, nõ to-
 tis viribus te in legem extendis, cogitas
 quæ sunt mundi, & diuisus es. Pondera
 Sanctuarij Leuitis tributa erant, viribus
 accommodata; quæ vires excedebant, in
 plaustris vehabantur. Non eis licebat si-
 mul sacra, & profana portare. Quid mirũ
 si fatigatus in opere vanitatis, iugum Do-
 mini ferre detrectas, vt impotens? Popu-
 lus vt ferret sanctuariũ, vt onus legis por-
 taret, laboribus est solutus *Egyptiis: Ve-*
nite ad me omnes, qui laboratis, & onerati e-
stis, & egorefaciam vos. Noli laborare, vt
dituris. Noli laborare, vt ascendas in altũ.
Noli laborare in delectabilibus conqui-
rendis. Ne frustra coneris supergredi fra-
tres tuos. Ne coneris contra icthum fluuij;
vt quæras absconsa, difficilia, impossibi-
lia, quæ non sunt in manu tua, sed in manu
Domini, & dat illa cui vult. Heu totus
mundus est in laboribus plurimis, vt ac-
quirantur inania; & non est finis acqui-
sitionis! Quæ mandat mundus, difficilia
sunt: imponit enim onera grauias, & im-
portabilia; & manus nostræ in cophino
seruiunt, terrã portantes, terram fodientes,
terram versantes, etiam terram, vt serpens
antiquus, comedentes, deglutientes, dige-
rentes. Videat vnusquisq; laborem suum,
si est secundum Deum; cesser ab operibus
infructuosis tenebrarum. Laboret sicut
bonus miles Christi, sicut seruus fidelis &
prudens, & non ambulabit vias difficiles
seculi huius, & non lassabitur in via ini-
quitatis, sed fortitudinem suam ostendet
ad Deum, vt illi soli seruiat. Ita sentiet
onus Domini leue.

Salomo dicens: *Fugit impius, nemine*
persequente; iustus autem quasi leo confidens
absque terrore erit. Notas facit nobis infa-
 nias falsas, quibus, quod nõ est, somniantes
 imaginamur. Videntes discipuli ve-
 nientem Dominum super vndas maris
 putauerunt phantasma esse, & timentes
 clamauerunt. Hæc sunt noctũ phantasma-
 ta, quæ terrent homines stultos, qui trepi-
 dauerunt timore, vbi timor non est. Quid
 fugis impie, nemine persequente; quid
 op^o detrectas vbi labor nõ est? Piger otio-
 sus sibi

Num. 4. 15.
& seq.

Mat. 11. 28.

Eccl. 4. 32.

19.
Prou. 28. 1.

Mat. 6. 49.

Psal. 13. 5.

sus sibi laborem fingit in præcepto, dicens. Leo est in via, & leæna in itineribus: sicut ostium vertitur in eardine suo, ita piger in lectulo suo. Vides somniantem? falsa imaginantem? Leo (inquit) est in via. Quid hoc, nisi falsò putata difficultas est in via Domini? Sicut fugit nemine persequente, ita euitat opus nemine impediente, & declinat à via recta nullà existente difficultate. Iustus autem non dicit: Leo est in via; sed ipsemet leonem agit, leonem viuit, leonem imitatur; procedit confidenter absq; vilo timore. Impius timeret ibi quod; vbi nò est timor. Iustus in medijs hostium castris, securus incedit, & absq; terrore: nihil illi difficile: plus apud eum valet Christi vox ista: *Intrate per angustam portam*, quam quodvis asperum, aut laboriosum in ea explenda possit cõtingere; veluti habens in auribus verba illa sacerdotis, quæ antè pugnam cum hostibus pronunciare iuebatur. *Non portimescat cor vestrum, nolite metuere, nolite tedere, nec formideris: quia Dominus Deus vester in medio vestri est, & pro vobis contra aduersarios dimicabit, vt eruat vos de periculo.*

20. Ergò qui fugit, se impium ipse declarat; qui timet, suam ipse ostentat pigritiam: qui portam renuit intrare, vocem Domini non reueretur; qui à via declinat arbitrati suo, non Dei demonstrat victum se constituisse. Heu, heu, heu! & horum innumerabilis multitudo. Quid clamatis in templo: Domine Domine? putatis propterea intraturos vos in regnum cælorum? Quid factò opus est, vt illuc intrare possitis? *Intrate per angustam portam*. Quæ tanta insania est, vt confidat quis intrare in Regnum cælorum, & per portam intrare detrectet? Audite vocem Dei: *Beati, qui lauant stolas suas in sanguine Agni, vt sit potestas eorum in ligno vite, & per portas intrent in ciuitatem.* Quid est lauare stolas in sanguine Agni? illud est, quod Hebræos scribit Apostolus nondum fecisse: *Nondum enim (inquit) vsque ad sanguinem vestistis.* Id est quod Christus per Isaiam conqueritur: *Torcular calcavi solus, & de gentibus non est vir mecum.*

Hoc est Agnum Dei, qui occisus est, imitari in labore & ærumna, etiam in mortibus frequenter. Oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suam. Passio sua, angusta porta. Per portas (inquit) intrent in ciuitatem. Per portas (inquit) & vnusquisq; tollat crucem suam, quæ est angusta porta: per hanc intrare oportet, alioqui sicut canes circuibunt ciuitatem. Illa est voluntas Dei, qui sic decreuit, qui sic iubet, cuius est ista vox. *Intrate per angustam portam.* Qui sic fecerit voluntatem Dei, *intrabit in Regnum Cælorum.* Quod nobis concedat qui viuit & regnat. Amen.

FERIA VI. DOMINICÆ DE CÆCO.

CONCIO PRIMA.

Erat quidem languens Lazarus de Bethania.

Ioan. 11. 1.

ARGUMENTVM.

Agitur de indigentia nostra, & de sufficientia Christi ad illam reparandam. Christus in mundum venit vt saluet.

SI non colliguntur de spinis vitz, aut de tribulis ficus, nec assumitur vita de mortuis: certe qui bona appetunt, veras illorum origines diligenti studio tenentur exquirere. Hinc enim sapientia studiosi ad Salomonem ex omnibus mundi partibus conuertuntur confluunt. Cum ergò vita sit in arce suprema omnium appetibilium, verum illius fontem omni studio tenemur vniuersi inuestigare. In primis scientes, quod vnus est fons vitæ omnium viuientium. Si enim Heuæ sic appellata est. Eò quòd esset mater omnium viuientium: (Heuæ enim Hebræicè est vita, sicutaque dicta eò quòd omnes homi-